

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки

Освітньо-професійна програма Ветеринарна медицина
Спеціальність 211 Ветеринарна медицина
Ступінь вищої освіти «Магістр»

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри

Олег КРУЧИНЕНКО

«_____» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**тема: «ПРОФІЛАКТИКА ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
КОТІВ»**

ВИКОНАВ ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ

СИРИХ ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Керівник кваліфікаційної роботи доктор ветеринарних наук, професор Олег
КРУЧИНЕНКО

Полтава 2024 р

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

на тему: **«ПРОФІЛАКТИКА ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
КОТІВ»**

Виконав: здобувач вищої освіти за
ступенем «МАГІСТР» групи 1
спеціальності 211 "Ветеринарна
медицина"

СИРИХ ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

(прізвище та ініціали)

Керівник Олег КРУЧИНЕНКО

Рецензент Леонід КОРЧАН

Полтава 2024 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки

Освітньо-професійна програма Ветеринарна медицина
Спеціальність 211 Ветеринарна медицина
Рівень вищої освіти магістерський

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

д-р. вет. наук, професор

_____ Олег КРУЧИНЕНКО

«28» вересня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сирих Оксані Олександрівні

Прізвище, ім'я та по-батькові здобувача вищої освіти

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Профілактика інфекційних хвороб котів»,
керівник роботи доктор ветеринарних наук, завідувач кафедри, професор
Кручиненко О.В.

(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище та ініціали керівника роботи)

Затверджено засіданням кафедри № 3 від «28» вересня 2023 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи «10» червня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: Профілактика інфекційних хвороб котів

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Вивчити літературні джерела щодо лікування та профілактики інфекційних хвороб котів.

Розділ 2. Вивчення епізоотичної ситуації щодо інфекційних хвороб котів та аналіз заходів щодо їх профілактики у місті Полтава, а саме: вивчення епізоотичної ситуації щодо інфекційних хвороб.

Розділ 3. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях.

Розділ 4. Екологічна експертиза.

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видано	завдання перевірено
Економічної ефективності ветеринарних заходів	КРУЧИНЕНКО О., професор кафедри інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки	28 вересня 2023 р.	
Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях	ОПАРА Н., професор кафедри механічної та електричної інженерії	28 вересня 2023 р.	
Екологічна експертиза	САМОЙЛІК М., професор кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля	28 вересня 2023 р.	

7. Дата видачі завдання: «28» вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи	вересень 2023 р.	
2	Складання та погодження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу	28 вересня 2023 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	вересень – листопад 2023 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	грудень 2023 р.– лютий 2024 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	грудень 2023 р.– січень 2024 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	грудень 2023 р.– лютий 2024 р.	
7	Виконання спеціальних розділів	грудень 2023 р.– лютий 2024 р.	
8	Оформлення тексту роботи	березень–квітень 2024 р.	
9	Перевірка роботи на виявлення академічного плагіату	14-17 травня 2024 р.	
10	Попередній захист роботи на кафедрі	21-24 травня 2024 р.	
11	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	27-31 травня 2024 р.	
12	Нормоконтроль	01 – 07 червня 2023 р.	

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
13	Захист кваліфікаційної роботи	червень 2024 р.	

Здобувач вищої освіти _____ Оксана СИРИХ
(підпис)

Керівник роботи _____ Олег КРУЧИНЕНКО
(підпис)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	7
ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	10
1.1. Сказ.....	10
1.2. Хламідіоз котів	12
1.3. Інфекційний ринотрахеїт котів.....	15
1.4. Каліцивірусна інфекція	17
1.5. Панлейкопенія котів.....	18
1.6. Інфекційний перитоніт.....	20
1.7. Дерматофітози.....	22
1.8. Висновок з огляду літератури.....	24
РОЗДІЛ 2. ВЛАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	28
2.1. Матеріали і методи дослідження.....	28
2.2. Характеристика ветеринарної клініки «Вет Хелп».....	29
2.3. Результати власних досліджень.....	31
2.3.1. Епізоотичний стан щодо інфекційних хвороб котів у м. Полтава	31
2.3.2. Заходи специфічної профілактики	34
2.4. Розрахунок економічної ефективності.....	36
2.5. Обговорення результатів власних досліджень.....	38
РОЗДІЛ 3. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	40
РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.....	45
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ.....	59

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота Сирих О. О. на тему «Профілактика інфекційних хвороб котів», викладена на 60 сторінках друкованого тексту, містить 3 таблиці, 4 рисунки, список використаних джерел та додатки.

Об'єкт дослідження – інфекційні хвороби котів.

Предмет дослідження – поширення та діагностика інфекційних хвороб котів, заходи специфічної профілактики захворювань.

Дана кваліфікаційна робота містить дані щодо поширення інфекційних хвороб у котів. Випробувана схема вакцинопрофілактики у котів, які надходили на прийом до клініки.

Проведеними дослідженнями у період із 2022 року по квітень 2024 року встановлено, що у котів міста Полтава реєструються наступні інфекційні захворювання: панлейкопенія, інфекційний ринотрахеїт, каліцивірусна інфекція, вірусний перитоніт, а також дерматофітози, такі як мікроспорія та трихофітія. У тварин, що надходили на прийом до ветеринарної клініки «Вет Хелп» найвищий рівень захворюваності спостерігається на інфекційний ринотрахеїт та каліцивіроз.

За вірусного перитоніту котів є найвищий відсоток загибелі, що становить 44 %.

Лікування тварин за дерматофітів (мікроспорія та трихофітія) призводить до 100 % одужання.

З'ясовано, що найкращий 100 % імунізуючий ефект для профілактики сказу має вакцина «Рабіген МОНО», а для профілактики інфекційного ринотрахеїту, каліцивірусної інфекції та панлейкопенії жива вакцина «Нобівак трикет».

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогоднішній день тварини відіграють важливу роль у житті людей, що не можна недооцінювати. Вони становлять невід'ємну частину біоценозу та екосистеми загалом. Тварини різних видів активно беруть участь у процесах трансформації енергії в екосистемах через свою життєдіяльність [22, 43].

Протягом свого існування людство приручало та спілкувалося з різними видами тварин, що відіграло ключову роль у його розвитку. Сучасність підкреслює ростучу потребу у зв'язку з природою. Сьогодні, ссавці стали необхідною складовою гуманного способу життя [67,86].

В роботі ветеринарного лікаря особлива увага приділяється малим домашнім улюбленцям, зокрема котам, які довгий час співіснували з людьми. Вони приносять людям не лише душевне задоволення, а й вдосконалення. Співіснування людей і котів має тисячолітню історію [34,92,100].

В наші дні коти стали одними з найпоширеніших домашніх тварин. Україна входить до топ-10 країн з найбільшою кількістю котів на душу населення. Перед війною їх чисельність перевищувала 7 мільйонів у нашій країні, а в усьому світі налічується близько 600 мільйонів котів [92,93,94].

Ефективна профілактика та контроль інфекційних захворювань у тварин є важливими для забезпечення епізоотичного благополуччя в країні. Протягом останніх десятиріч це стала однією з найбільш поширених проблем серед ветеринарних лікарів в Україні. Ця проблема актуальна через високу поширеність захворювань, які, якщо не бути вчасно виявленими та контрольованими, можуть стрімко поширюватися через швидке розповсюдження патогенів.

В умовах міста Полтава спостерігається напружена епізоотична ситуація щодо бездомних тварин. Відповідно є сприятливі умови щодо поширення інфекційних хвороб серед котів. Неуважність власників тварин до правил профілактики, таких як їхнє збільшене скупчення та відвідування загальних

місць, де можуть бути патогени, сприяє поширенню та розвитку інфекційних захворювань. Безпритульні коти, які часто є постійними переносниками патогенів, є широко поширеними у містах. Крім того, домашні тварини, які хворіють, можуть передавати патогени через виділення з носа, слини, сечі та калу, а також через безпосередній контакт з іншими хворими тваринами.

Метою кваліфікаційної роботи стало вивчення епізоотичної ситуації щодо інфекційних хвороб котів та аналіз заходів щодо їх профілактики у місті Полтава, а саме: вивчення епізоотичної ситуації щодо інфекційних респіраторних хвороб (інфекційний рінотрахеїт котів, каліцивірусна інфекція), захворювання грибової етіології (трихофітія, мікроспорія), вірусні хвороби (сказ) та хвороби, що супроводжуються ураженнями лімфоїдних органів (панлейкопенія, інфекційний перитоніт).

Для досягнення мети було поставлено такі **завдання**:

1. Встановити поширення інфекційних хвороб котів в умовах клініки ветеринарної медицини «Вет Хелп» міста Полтава;
2. Визначити динаміку інфекційних хвороб у котів;
3. З'ясувати, які найефективніші заходи специфічної профілактики інфекційних хвороб котів;
4. Визначити економічну ефективність ветеринарних заходів.

За допомогою статистичного моніторингу встановлено поширеність інфекційних захворювань серед котів у місті Полтава, включаючи рінотрахеїт, каліцивірусну інфекцію, панлейкопенію, інфекційний перитоніт, трихофітію та мікроспорію. Здійснено аналіз епізоотичних досліджень, інструкцій та рекомендацій, щоб вивчити епізоотичну ситуацію щодо цих захворювань. Також оцінено економічну ефективність ветеринарно-санітарних заходів, проведених лікарями ветеринарної клініки «Вет Хелп».

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Сказ

Сказ або водобоязнь (гідрофобія) – гостре вірусне захворювання ссавців, що супроводжується характерними ознаками ураження центральної нервової системи. Хвороба проявляється агресивністю, паралічами та нервовими явищами. Сказ, як захворювання, має значний суспільний вплив через його потенційну небезпеку для людини, оскільки воно є зоонозом з високою смертельністю. Ця хвороба може розвиватися в котів або у людей, які були укушені зараженою твариною, коли слина, що містить вірус сказу, потрапила до ранки або пошкодженої шкіри [4,5,8,26,55,57 ,90,102].

Дикі тварини, собаки і коти можуть становити до 32% загальної кількості випадків передачі патогену від тварин до людей і сільськогосподарських тварин [4,5,8,55,58 ,90,88].

Збудник сказу є РНК-вмісним вірусом, відноситься до роду *Lyssa virus* і родини рабдовірусів. Його форма кулеподібна з одним плескатим та одним заокругленим кінцем, розмір від 80 до 180 нм. Він має оболонку, складену з глікопротеїнів та гліколіпідів, що викликають гемаглютинуючі властивості. У складі збудника є ферменти, такі як протеїнкаіназа та РНК-полімераза. Виявлено 5 структурних білків, серед яких поверхневий глікопротеїн С, що відповідає за утворення віруснейтралізуючих антитіл та антигемаглютининів. Нуклеокапсидний антиген забезпечує продукування комплементзв'язувальних та преципітуючих антитіл, які, однак, не гарантують захист від захворювання [4,5,8,19,48,49,73,98].

Вірус сказу впливає на різні частини нервової системи вибірково. Він активно розмножується та накопичується переважно в головному мозку, а також у меншій кількості в епітелії слинних залоз, наднирниках, периферичних нервових стовбурах та слізних залозах. Під час розмноження вірусу в цитоплазмі нейронів утворюються характерні включення, відомі як тільця

Бабеша-Негрі. Ці включення мають округлу або веретеноподібну форму та виділяються яскраво-червоними кислими барвниками [4,5,8,48,49,73].

Клінічні симптоми сказу у собак та котів подібні. Проте у котів спостерігається більша агресивність порівняно з собаками. На інших тварин вони нападають з великою жорстокістю. У кішок хвороба прогресує надзвичайно швидко порівняно з іншими хижими тваринами. Після появи перших клінічних ознак тварина загибає протягом двох або чотирьох діб. У хворих тварин з паралітичною формою сказу агресивність може бути помірно вираженою або взагалі відсутньою [4,5,8, 48,49,73,90,96].

У холонокровних тварин існує вроджений імунітет, тоді як у більш придатних для зараження тварин його майже не має. Після вакцинації проти сказу у м'ясоїдних тварин і людей формується придбаний імунітет. Цей імунітет виникає протягом 10-14 днів після щеплення і залишається ефективним протягом року [8,9,10,11,16, 30,97].

ПРОФІЛАКТИКА

Заходи щодо контролю та запобігання сказу у тварин визначаються відповідно до законодавства України, зокрема Закону "Про ветеринарну медицину", а також інструкцій та наказів Міністерства сільського господарства та продовольства, Державного департаменту ветеринарної медицини, Державного комітету ветеринарної медицини та інших відповідних нормативних актів [18,28,33,51, 81].

Для запобігання сказу необхідно: здійснювати контроль над безпритульними собаками та котами у мисливських угіддях та зелених зонах навколо міст; дотримуватись правил утримання домашніх тварин у населених пунктах, встановлених відповідними органами; вести котів на обов'язковий клінічний огляд та щеплення проти сказу в установи ветеринарної медицини; проводити щеплення проти сказу для усіх котів і собак, особливо у зонах з підвищеним ризиком захворювання, згідно з вимогами відповідних ветеринарних служб [6,7,8,9,15, 17,25,33,51, 52,53,56,72,77, 81].

Щеплення проти сказу у кішок є обов'язковим, починаючи з тримісячного віку, використовуючи відповідні вакцини. Перед щепленням кішка повинна бути абсолютно здоровою і піддана дегельмінтизації. Живої вакциною від сказу не можна вакцинувати котів з діагнозом FeLV – вірус котячої лейкемії. У разі укусу дикими або безпритульними тваринами або у підозрі на захворювання сказом, тварину слід негайно ізолювати та повідомити ветеринарному спеціалісту. Коти та інші тварини, що вкусили людину або іншу тварину, повинні бути доставлені установі державної ветеринарної медицини для огляду та карантинування протягом 10 днів. Результати спостереження за ізольованими тваринами фіксуються у спеціальному журналі, а потім повідомляються медичній установі, до якої звернулися постраждалі від укусів. Продаж, купівля та перевезення котів та диких тварин дозволяється лише з безпечних зон за наявності ветеринарної довідки з відміткою про щеплення проти сказу, проведеного не менше, ніж за 30 днів до перевезення. Тривалість імунітету у щеплених тварин залежить від застосованої вакцини [6,7,8,9,15, 28, 53,81, 104].

1.2. Хламідіоз котів

Хламідіоз котів хвороба, яка викликається патогенними мікроорганізмами, відомими як хламідії, які живуть всередині клітин та є внутрішньоклітинними паразитами. Це захворювання відноситься до інфекцій, які можуть передаватися між людьми і тваринами (антропозоозонози).

Збудники хламідіозів відносяться до патогенних, облігатних, внутрішньоклітинних, грам-негативних бактерій порядку *Chlamydiales*, родини *Chlamydiaceae*, роду *Chlamydia*. Він має 13 представників (*Chlamydia felis*, *Chlamydia psittaci*, *Chlamydia suis*, *Chlamydia avium*, *Chlamydia caviae*, *Chlamydia abortus*, *Chlamydia gallinacea*, *Chlamydia muridarum*, *Chlamydia pecorum*, *Chlamydia Csanzinia*, *Chlamydia ibsdis*, *Chlamydia pneumoniae*, *Chlamydia trachomatis* [2,3,5,11,27,36,38,101].

Хвороба широко розповсюджена у всіх країнах світу. Хламідіоз може проявлятися гостро, хронічно або в латентній формі. Ця хвороба активно поширюється серед сприйнятливих тварин та людей і з кожним роком стає все поширенішою [2,3,5,11,39,40,41,44].

Хламідії не входять до складу нормальної мікрофлори так як вони патогенні облігатні внутрішньоклітинні паразити та чутливі до антибіотиків.

Хламідії є унікальними мікроорганізмами, оскільки вони мають як ДНК, так і РНК, а також рибосоми для синтезу білків і розмножуються шляхом простої поділу клітин. Вони відрізняються від інших клітин тим, що не мають мітохондрій і реплікація відбувається усередині живих клітин. Хламідії не здатні рости на штучних середовищах живлення [40,41,42,50].

Високоінфекційною формою хламідій є елементарне тільце (ЕТ), яке може існувати поза межами клітини господаря. Проте позаклітинне існування хламідій поза клітинами хазяїна є тимчасовим, і вони малостійкі та метаболічно активні, що дозволяє їм розмножуватися поза клітиною. Хламідіоз може вражати особин усіх статевих та вікових груп більшості видів ссавців. Крім того, бактерії родини Chlamydiaceae можуть викликати захворювання у різних типах тварин, таких як риби, амфібії, членистоногі, молюски, а також у рослин [27,101].

Головним джерелом патогену є інфіковані тварини, які виділяють збудника хвороби через аборт-плоди, плаценту та плодові води, молоко, сечу, фекалії, носовий слиз, сперму та інші виділення [2,3,5,11,36,42].

Тварини заражаються хламідіями через прямий контакт, внутрішньоутробно, аерогенно, аліментарно та статеві. Це частіше відбувається влітку [2,3,5,11,32,36].

Збудник хламідіозу передається через виділення інфікованих тварин, а також через забруднені предмети догляду, підстилку, молоко та інші речі. Крім того, хламідії можуть передаватися через інфікованих гризунів, синантропних птахів, кліщів (таких як *Ixodes ricinus* та *Dermacentor marginatus*), мухи і воші [2,3,5,8,36,40].

Тварини, які заражені хламідіями, але не мають видимих ознак захворювання (латентний перебіг), можуть переносити збудника [2,3,5,8,36].

Хламідіоз може виникати як моноінфекція або у спільній присутності з вірусами та патогенними бактеріями, що призводить до більш гострого перебігу захворювання. Тварини, які живуть на вулиці або мають вільний доступ до приміщень, частіше захворюють і можуть становити загрозу для зараження людей. Сприйнятливість до хламідійної інфекції найвища у тварин віком від 2 до 6 місяців, але з віком ця сприйнятливість зменшується, і коти старше п'яти років майже не піддаються інфікуванню [2,3,5,8,10,36,40,41,44,103].

Інфіковані тварини можуть тривалий час залишатися носіями хламідій. Імунітет до хламідійної інфекції є нестійким [2,3,5,8,36,46,103].

Профілактичні заходи для запобігання хламідіозу у котів включають загальні та спеціальні методи. Загальні заходи включають постійне дотримання ветеринарно-гігієнічних стандартів і правил догляду за тваринами. Раціон годівлі повинен бути збалансованим залежно від віку та стану здоров'я котів, а корми повинні бути якісними. Проводити систематичні обробки для контролю екто- та ендопаразитів. Старанно уникати стресових ситуацій та обмежити контакт з іншими тваринами. Регулярно мити і дезінфікувати посуд, предмети догляду та іграшки для котів [1,2,7,8,11,29,32,35,39,42,79].

Щодо специфічної профілактики, то вона передбачає щеплення тварин. У даний час використовують наступні живі вакцини: «Квадрікет» (Франція, Merial), «KatavacChlamydia» (Fort Dodge Animal Health, США). «Felocel» (Zoetis, США); також можна застосовувати атенуйовану вакцину «Пуревакс RCPCh» (Франція, Merial), та інактивовані вакцини «Fel-o-Vax-4» (США, Fort Dodge Animal Health) й «Forcat» (Нобівак, Intervet Schering-Plough Animal Health) [8,29,39,42,81].

1.3. Інфекційний ринотрахеїт котів або герпесвірусна інфекція

ДНК-вмісний вірус з родини Herpesviridae спричиняє у котів висококонтагіозну гостропротікаючу хворобу, що супроводжується підвищенням температури, ринітами, кон'юнктивітами та дерматитами. Цей вірус має ліпопротеїнову оболонку і вперше був виявлений в США, ідентифікований як герпесвірус Кранделл і Мауер, у 1957 році. Хворобу описав Фостер також у 1957 році. Розмір віріонів цього вірусу становить від 151 до 225 нм. Він розмножується в культурі клітин нирки кошенят, людини та мавп, а період інкубації триває 2–3 доби після зараження. Герпесвірус локалізується і розмножується в покривному епітелії глотки. Вірус зберігається при температурі 60–70 °С і рН 6–9 до року. Температура 56 °С інактивує збудника за 20 хвилин, 87 °С – за 4–10 діб, 22 °С – через 50 діб. Чутливий до дії хлороформу і ефіру. Розчини їдкого натру, формаліну і фенолу (1–2 %) інактивують патоген протягом 10 хвилин [23,24,25,30,60,88]

Цей патоген є глобально поширеним і має різноманітні варіанти. Під час виникнення епідемій цієї хвороби відзначається висока смертність [23,25,60,61,89].

Після того, як тварина перенесе гостру форму хвороби, вона може стати носієм вірусу, сприяючи його поширенню серед інших сприйнятливих тварин. Коти, які є вірусоносіями, є основним джерелом інфекції [8,23,25,60,61,91].

У тварин переважно спостерігається пасивний імунітет, який забезпечується материнськими антитілами. Котята перших тижнів життя захищені від інфекційних хвороб завдяки колостральному імунітету. Рівень материнських антитіл до ринотрахеїту котів низький і може існувати в організмі тварин до 10 тижнів. Перенесена герпесвірусна хвороба у котів не гарантує повного захисного імунітету [2,8,23,24,60,61,72,94].

ПРОФІАКТИКА

Загальні заходи профілактики включають дотримання санітарних стандартів утримання тварин, раціональне харчування, регулярну

дегельмінтизацію та боротьбу з паразитами, уникаючи контакту з безпритульними тваринами. Важливо уникати переохолодження та стресових ситуацій, а також регулярно проводити дезінфекцію приміщень і предметів догляду. Перед проведенням профілактичного щеплення рекомендується дегельмінтизація за 5–7 днів. Для цього можна використовувати препарати, такі як «Енваер», «Гельмістоп», «Дронтал», «Вормікіл» для котів [2,7, 8,23,31,45, 54,71].

На сьогоднішній день наявні декілька видів вакцин, які розроблені і використовуються для запобігання інфекцій герпесвірусу у котів. Ці вакцини можуть бути живими, ослабленими або інактивованими. Вони доступні у більшості країн світу і рекомендуються як для введення парентерально, так і для внутрішньоназального введення [2,5,8].

В Україні для специфічної профілактики хвороби використовуються дві вакцини: «Біофел РСН», яка призначена для запобігання панлейкопенії, герпесвірусних інфекцій, каліцивірусної інфекції, та «Фелоцел-4», яка застосовується для профілактики панлейкопенії, рінотрахеїту, каліцивірусної інфекції і хламідіозу котів. Вакцинація проводиться лише у здорових тварин.

Кошенят вперше щеплюють у віці від 8 до 12 тижнів, повторне щеплення проводять через 21-28 днів. Вакцину вводять підшкірно в область лопатки кошенятам до 6 місяців у дозі 0,5 см³, а дорослим котам – 1 см³, незалежно від їхньої маси та породи. Дорослих котів рекомендується щеплювати щорічно. Імунітет формується протягом 14 днів після другої щеплення і триває протягом одного року.

Для захисту від вірусного рінотрахеїту, каліцивірозу і панлейкопенії застосовуються полівалентні вакцини, наприклад, «Нобівак» (Nobivac Tricat). За вакцинації тварин у розплідниках рекомендується використовувати інактивовані вакцини, особливо якщо в поголів'ї раніше не було випадків герпесвірусної інфекції та не виявлено циркуляцію польового штаму патогену [2,7, 8,23,25].

1.4. Каліцивірусна інфекція

Каліцивірусна інфекція синоніми (*Feline calicivirus infection calicivirosis*, каліцивіроз, кошачий каліцивіроз, системний каліцивіроз котів). Каліцивіроз котів – це гостра та дуже заразна хвороба, спричинена вірусом, яка проявляється раптовим підвищенням температури тіла тварини та ураженням органів дихання та ротової порожнини [2,5,8,11,68].

Збудник каліцивірозу котів належить до дрібних вірусів, що містять РНК і не мають оболонки. Цей вірус відноситься до роду *Calicivirus* родини *Caliciviridae*. Його назву він отримав через характерні чашоподібні виїмки, що відображаються на його поверхні. Було ідентифіковано 4 антигенні штами та більше 20 серотипів. Головним чином вірус впливає на епітеліальні тканини, але деякі штами можуть впливати на широке спектр органів. Хвороба поширена по всьому світу. Вірус стійкий до підвищених температур, коливань рН (до 4), ефіру і хлороформу. Але деякі штами чутливі до високих рівнів рН. В сухому середовищі вірус може залишатися активним до 2–3 діб, а вологому – до 10 діб [8, 68].

Збудник каліцивірозу походить від захворілих тварин та тих, які перенесли захворювання вірусно-носіїв у родині котячих (*Felidae*). Вірус може виділятися з носових витоків, ротової порожнини, очей, молока та викрадення тварин, що одужали, протягом перших шести місяців [8,11,69,70,82,83,84,85].

Сприйнятливі тварини можуть заразитися шляхом контакту з інфікованими тваринами, а також через передачу повітрям або через споживання інфікованих предметів догляду, контакт з обслуговуючим персоналом або власниками тварин [8,11, 70].

У випадку групового утримання тварин, особливо при великій концентрації кішок на обмеженій площі, каліцивірусна інфекція може швидко поширюватися. Вона проявляється у вигляді епізоотичних спалахів, які можуть перерости у масштабні епідемії. Зважаючи на широке поширення цієї хвороби у всьому світі, можна вважати її пандемічною [8,11].

Імунітет після перенесення хвороби у тварин не стерильний [5, 8,11, 70].

ПРОФІЛАКТИКА

Профілактика каліцивірусної інфекції котів та інших захворювань інфекційної природи потребує комплексного підходу, який включає як неспецифічні, так і специфічні заходи. Один з ключових елементів у профілактиці інфекційних захворювань полягає в уникненні безконтрольного контакту між тваринами. Місця, де може відбуватися передача патогенів здоровим тваринам, включають притулки, виставки, тимчасові притулки та вуличні території. Зменшення можливостей для прямого контакту між сприйнятливими тваринами іншими збільшує шанси запобігти інфікуванню [2,5, 7,8,11, 71].

Основні заходи загальної профілактики включають дотримання високих санітарних стандартів утримання тварин, забезпечення їх якісною годівлею, регулярні профілактичні обробки від паразитів та уникнення контакту з безпритульними тваринами. Важливо уникати переохолодження та стресових ситуацій, а також регулярно проводити дезінфекцію приміщень, предметів догляду та предметів, які можуть бути джерелом контакту з іншими тваринами [2,5, 7,8,11, 71,85,86].

Специфічна профілактика передбачає використання вакцин для стимулювання імунної відповіді організму. Наприклад, полівалентні вакцини, такі як «Нобівак Tricat», спрямовані на захист котів від вірусного рінотрахеїту, каліцивірозу і панлейкопенії, а «Мультифел-4» - проти цих хвороб, а також хламідіозу та інших. При спільній імунізації вакцинами від сказу та вірусних хвороб кішок, спостерігається покращення імунної відповіді на каліцивірусний компонент вакцини [2,5, 7,8,11,37, 71,87].

1.5. Панлейкопенія котів

Панлейкопенія котів (чума, інфекційний парвовірусний ентерит, тиф, заразний агранулоцитоз) – це вірусна хвороба, що швидко перебігає та дуже

контагіозна, порушує функціонування шлунково-кишкового тракту, респіраторних органів та серця у ссавців, таких як коти, собаки, куниці та єноти. Характеризується великим зниженням кількості лейкоцитів, загальною інтоксикацією та дегідратацією. Інкубаційний період може тривати до 10 діб [2,5,8].

Збудник належить до родини парвовірусів (*Parvoviridae*) і має ДНК вміст. Його діаметр становить від 20 до 25 нм, антигенно він схожий на збудника парвовірусного ентериту собак. У навколишньому середовищі вірус може залишатися стабільним і зберігати свою вірулентність на забруднених поверхнях протягом понад року. У приміщеннях, у фекаліях і в органах хворих тварин при низьких температурах він може існувати до одного року. Патоген стійкий до високих температур, при 60 °C загине за годину. При температурі від 17 до 22 градусів він може пережити до 2 років. Для знищення вірусу ефективно використовувати розведене хлорне вапно (1 до 32) або фламбування, що повністю очищають оброблені предмети від вірусу [2,5,8,11,30].

Частіше захворюють молоді коти у віці від 7 до 12 місяців, але іноді і дорослі тварини також можуть захворіти. Масові випадки захворювання тварин спостерігаються найчастіше влітку і пізньою осінню, коли нові кошенята втрачають молозивний імунітет. Джерелами збудника є хворі тварини і вірусоносії. Вірус виділяється з організму хворих тварин, а також з тих, які перехворіли, та вірусоносіїв через слину, сечу, фекалії та інші біологічні рідини [5,8, 30].

Зараження може відбутися через прямий контакт з вірусоносієм, інфікованими предметами, повітряно-крапельним шляхом, аліментарним шляхом, внутрішньоутробно, а також через материнське молоко та ектопаразитів.

Перехворівші тварини розвивають імунітет, і повторне зараження відбувається рідко. Проте при захворюванні імунітет хворої тварини може стати вразливим, що сприяє інфікуванню іншими інфекційними хворобами [8,11,30,59].

ПРОФІЛАКТИКА

Загальні профілактичні заходи включають: забезпечення належного харчування тварин, дотримання санітарних стандартів утримання, своєчасне проведення дегельмінтизації та боротьбу з зовнішніми паразитами, а також уникання контакту з безпритульними тваринами [2,5,7,8,11,30].

Необхідно регулярно проводити дегельмінтизацію та щорічне щеплення тварин від панлейкопенії. Для специфічної профілактики використовують вакцини, наприклад, «Мультифел-4», яка захищає котів від панлейкопенії, рінотрахеїту, каліцивірусної інфекції і хламідіозу. Обов'язково вакцинувати тільки здорових тварин [2,8,11,59].

1.6. Інфекційний перитоніт

Інфекційний перитоніт синоніми FIP (*Feline infectious peritonitis*) – це підгостра або хронічна вірусна хвороба котятчих. Хвороба супроводжується лихоманкою, перитонітом та, іноді, плевритом, особливо у кошенят, які можуть мати анорексію. Ця інфекційна хвороба відома не так давно. Патоген, що викликає хворобу, був вперше ідентифікований у 1977 році. Збудник належить до РНК-вмісних вірусів (FIPV) родини Coronaviridae, роду Coronavirus. Вірусні частки мають різноманітну форму і розміри від 80 до 120 нм. На їх поверхні є характерні булавоподібні виступи, схожі на сонячну корону. Патоген є однорідним та ідентичним за антигенною структурою, але виявляється малостійким у навколишньому середовищі [2,5,8,11,30].

Молоді, чистопорідні коти та тварини з ослабленим імунітетом найчастіше захворюють на інфекційний перитоніт. Хворі та ті, що одужали тварини виділяють збудника в навколишнє середовище через фекалії, іноді через слину. Інфекція може також передаватися через інфіковані предмети та одяг власників тварин. Основним шляхом передачі є оральний контакт, але можливе також зараження повітряно-крапельним шляхом [8,11,30].

Імунітет не стерильний. Тварини навіть після одужання упродовж тривалого часу залишаються вірусоносіями [5,8,30].

ПРОФІЛАКТИКА

Для запобігання інфекційного перитоніту у кішок рекомендується уникати ситуацій, які можуть викликати стрес у тварин, пов'язаних з їх утриманням та годівлею. Також корисно обмежити контакт кішок з іншими тваринами. Власникам слід дотримуватися правил гігієнічного утримання своїх улюбленців [5,7,8, 30].

Для проведення профілактичної вакцинації від інфекційного перитоніту котів рекомендується використовувати атенуювану живу модифіковану вакцину ІПК (з США), яку введуть інтраназально [8,30].

1.7. Дерматофітози

Мікроспорія - це заразне захворювання тварин грибкової природи, що належить до категорії дерматомікозів. Хвороба відома як зооантропоноз та характеризується ураженням шкіри та похідних органів. Вона поширена у багатьох країнах світу, особливо в теплих і вологих кліматичних зонах. У кішок вона виявляється приблизно в три рази частіше, ніж у собак, що робить її одним із найпоширеніших зоонозів [5,8,12,35,80,76, 86,99].

Збудники мікроспорії належать до патогенних грибів з роду *Microsporum*. Мікроспоруми, які є патогенами у кішок, собак, кролів, свиней, хутрових і хижих звірів, морських свинок, оленів, мавп, а також у коней, телят, щурів, мишей, є дуже стійкими в навколишньому середовищі. У волоссі та на шкірі тварин спори гриба можуть залишатися життєздатними від 2 до 5 років, а у шерсті - від 2 до 7 років. В гноївці вони можуть існувати до восьми місяців, а в ґрунті - до двох місяців. У паперових пакетах при кімнатній температурі спори можуть залишатися життєздатними протягом 4 років або більше. Під впливом сухого тепла при температурі 110°C спори гриба погибають через 30 хвилин, а при 80°C - протягом двох годин. Кип'ятіння знищує їх за дві або три хвилини.

Трьохвідсотковий розчин формальдегіду руйнує вегетативні форми грибів за 15 хвилин. Розчини лугів у концентрації 5-8% знищують спори гриба за 20-30 хвилин [5,8,11,30].

Мікроспорія найчастіше уражує котів, собак, коней, хутрових звірів, кролів, а рідше – вівці, кози, свині, олені, мавпи, морські свинки, щури, миші та хижі звірі. Молоді тварини більш схильні до захворювання мікроспорією. *Microsporum lanosum*, що відомий як "пухнастий" або "котячий", є одним з грибів, які паразитують лише на шкірі та її придатках у людини [2,5,8,11,12,13,14,30,80].

Трихофітія (Trichophytosis) або стригучий лишай, так як і мікроспорія відноситься до дерматофітозів та є зооантропонозом. Трихофітія – це захворювання шкіри, що спричиняється недосконалыми грибами роду *Trichophyton*. Його основні ознаки - обмежені округлі ділянки на шкірі тварин з обламаним волоссям, які вкриті корками та лусочками. Ця хвороба поширена практично у всіх країнах світу, включаючи і котів в Україні [2,5,8,11,12,13,30,80].

Трихофітія може впливати на тварин будь-якого виду та віку, а також на людей. Проте найбільш схильні до захворювання є кошенята, цуценята та діти. У випадку кошенят це часто пов'язано з недостатньо розвиненою імунною системою та незрілістю інших органів і систем. Тварини зі зниженою стійкістю, особливо при наявності імунодефіцитних станів, також становлять ризик. Фактори, що сприяють захворюванню, включають гіпо- та авітамінози, недостаток білка, а також недостатність мікро- та макроелементів у раціоні. Трихофітія може бути пов'язана з різними патологіями шкіри, включаючи епідерміс і дерму [2,5,8,80].

Збудник виявляє стійкість у різних середовищах. У відповідних приміщеннях, де перебували хворі тварини, він може залишатися життєздатним до восьми років. У ґрунті зберігається до чотирьох місяців, а в гної - до восьми місяців. Спори гриба стійкі до низьких температур та висихання. Сонячне опромінення не знищує збудника. При температурі сто градусів Цельсія він

може протриматися до двох хвилин, але при впливі сухого пару за температури 110 градусів Цельсія - до однієї години [5,8,80].

3 % розчин формальдегіду та розчини лугів у концентрації 5-8 % знищують спори гриба за тридцять хвилин [5,8, 80].

ПРОФІЛАКТИКА

Після постановки діагнозу трихофітії або мікроспорії власник повинен відокремити хвору тварину, обмежити контакт з дітьми, вагітними та хворими. Тварину не слід купати. Всі предмети догляду мають бути піддані дезінфекції [7,8,14,47,75,80].

Для запобігання грибкових захворювань у котів важливо дотримуватися правил санітарії у догляді за тваринами, забезпечувати їм збалансоване харчування, регулярно вживати вітаміни та проходити періодичні медичні огляди у ветеринарного лікаря, який візьме всі необхідні аналізи [5,8,30, 80].

Щоб запобігти зараженню дітей та дорослих, важливо уникати контакту з бездомними тваринами та тваринами, які мають дерматофітози. Можливість контакту з хворими може призвести до прямого зараження грибками. Тому важливо дотримуватись правил особистої гігієни і не допускати контакту тварин з предметами та одягом, що належать людині [5,8,11, 80,96].

1.8. Висновок з огляду літератури

Інфекційні хвороби у котів, які мають інфекційну природу, поширені в усіх країнах світу, включаючи Україну. Вони є загрозою для епізоотичного стану як серед домашніх котів, так і серед тварин у розплідниках та в навколишньому середовищі.

Інфекційні хвороби у котів становлять одну з основних причин захворювань як серед домашніх, так і серед безпритульних тварин. Інфіковані коти є резервуаром патогенів, які можуть поширюватися та спричиняти спалахи інфекційних хвороб серед інших котячих. Отже, цей патоген може

розповсюджуватися далеко за межами конкретного району, області чи країни, представляючи загрозу для власників котів та всіх інших котячих.

Інфекційні захворювання котів можна класифікувати за деякими ознаками: ті, що впливають на центральну нервову систему (наприклад, сказ, хвороба Ауєскі, правець, ботулізм); респіраторні (такі як інфекційний рінотрахеїт, каліцивірусні інфекції, бардотеліоз, туберкульоз пастерелли); ті, що впливають на лімфоїдні органи, тканини та клітини (наприклад, панлейкопенія, вірусний лейкоз, вірусний імунодефіцит, інфекційний перитоніт); ті, що викликають хвороби шлунково-кишкового тракту, зазвичай під впливом бактерій родини етеробактер (такі як колибактеріоз, сальмонельоз); ті, що проявляють поліморфізм (такі як хламідіоз, лептоспіроз, мікоплазмоз); і, нарешті, хвороби шкіри грибкової етіології (наприклад, дерматофітози, такі як мікроспорія і трихофітія).

Тварини усіх вікових категорій виявляють схильність до вірусних хвороб, іноді породні особливості, такі як короткі морди (як у брахіцефалів) або чистокровність (наприклад, у шотландських котів), можуть ускладнювати клінічні прояви. Сказ, одна з таких вірусних хвороб, представляє велику загрозу для людей. Ця хвороба є актуальною і важливою як для України, так і для інших країн світу, оскільки патоген постійно підтримується в природних середовищах.

Сказ або водобоязнь (гідрофобія) – це гостре вірусне захворювання у ссавців, які характеризуються ураженням центральної нервової системи. Вони проявляються паралічами, нервовими симптомами та агресивністю. Ці захворювання мають велике соціальне значення, оскільки вони мають практично 100% смертність у випадку розвитку клінічних симптомів у людини. Людина заразиться, якщо буде вкушена хворою твариною, і слина з патогеном потрапить до рани.

Інфекційні респіраторні хвороби котів, такі як інфекційний рінотрахеїт, каліцивірусна інфекція, бардотеліоз, туберкульоз, пастерельоз, є висококонтагіозними, гострими та швидкоперебігаючими захворюваннями.

Вони характеризуються запаленням слизових оболонок ротової порожнини, верхніх дихальних шляхів та кон'юнктиви. Ці захворювання важко лікуються, але можна уникнути їх, якщо своєчасно застосовувати неспецифічні та специфічні профілактичні заходи.

Грибкові захворювання котів, такі як мікроспорія та трихофітія, є заразними і можуть передаватися людям, особливо дітям. Це становить серйозну загрозу для здоров'я та може потребувати тривалого лікування.

Мікроспорія, викликана патогенними грибами з роду *Microsporum*, частіше виявляється у котів, собак, коней, хутрових тварин і кролів, але може також заражати людину. Хоча вівці, кози, свині, олені, мавпи, морські свинки, щури, миші та хижі звірі можуть захворіти, вони рідше стають жертвами цієї хвороби. Молоді та тварини зі слабким імунітетом або шкірними проблемами найбільш вразливі до зараження мікроспорією. В Україні коти є основними розповсюджувачами та резервуарами цього грибка.

Трихофітія може впливати на тварин будь-якого виду і віку, а також на людей. Проте найбільш вразливі до цієї хвороби - це кошенята, цуценята та діти. В ураження кошенят часто пов'язуються з недостатньо розвиненою імунною системою та незрілістю ендокринної та інших систем.

Щоб уникнути дерматомікозів, важливо регулярно проводити ветеринарно-санітарні процедури для тварин та дотримуватися правил особистої гігієни.

Щоб запобігти поширенню інфекційних захворювань серед котів, важливо акцентувати увагу на профілактичних заходах, які включають як загальні, так і специфічні методи.

Строге дотримання ветеринарно-санітарних норм у догляді за тваринами, забезпечення повноцінного харчування та адекватних умов експлуатації допомагає підвищити їхню стійкість до стресу, який може стати причиною різноманітних інфекційних захворювань.

Вчасне проведення ветеринарно-санітарних заходів запобігає потраплянню патогенних організмів до вразливих тварин, а в разі вже виниклої хвороби – упереджує її подальшому поширенню.

Ефективна профілактика інфекційних хвороб у тварин полягає в своєчасному їх щепленні, яке спрямоване на зміцнення імунної системи та зменшення можливості патогенів викликати захворювання та спровокувати патологічні процеси.

Ефективні схеми лікування та профілактики вищезазначених інфекційних хвороб існують у великій кількості. Запобігання цим хворобам у тварин набагато простіше, ніж лікувати вже захворілих. Для цього важливо своєчасно використовувати якісні вакцини. Також необхідно забезпечувати оптимальні умови утримання тварин та здійснювати збалансоване харчування якісними кормами, а також зменшувати кількість безпритульних тварин.

Ця проблема вимагає подальшого дослідження та вдосконалення як науковцями, так і ветеринарними лікарями, щоб знайти ефективніші рішення.

Таким чином, провівши огляд літературних джерел можна зробити висновок про те, що інфекційні захворювання є досить поширеними як на теренах нашої країни, так і за її межами. Вони є значною проблемою для власників тварин, які змушені спрямовувати всі свої сили на лікування таких тварин, а також загальною проблемою суспільства, оскільки частина з них є зоонозами, а переносниками бездомні тварини. Все це створює небезпеку для суспільства певної місцевості.

РОЗДІЛ 2. ВЛАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Матеріал і методи дослідження

Кваліфікаційна робота виконана на базі ветеринарної клініки «Вет Хелп», що знаходиться в центральній частині міста Полтава, за адресою вул. В'ячеслава Чорновола 2А та на кафедрі інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки Полтавського державного аграрного університету впродовж 2023-2024 навчального року.

Об'єктом дослідження були інфекційні хвороби котів.

Предмет дослідження – поширення та діагностика інфекційних хвороб котів, лікування та профілактика захворювань.

Була проведена аналітична робота, спрямована на дослідження епізоотичної ситуації серед котів у місті Полтава Полтавської області. Дослідження здійснювалось на основі інформації, наданої ветеринарною клінікою «Вет Хелп» у місті Полтава, і стосувалося виявлення інфекційних захворювань серед котів. В процесі аналізу даних звітів враховувалась наявність інфекційних хвороб у цих тварин.

Друга частина дослідження фокусується на створенні стратегій профілактики інфекційних захворювань серед котів, які включають неспецифічні та специфічні заходи запобігання.

Для статистичної обробки даних використовували ветеринарну звітність та журнали обліку інформації з ветеринарної клініки «Вет Хелп» у місті Полтава.

Була проведена екологічна експертиза та оцінка безпеки праці в умовах надзвичайних ситуацій.

Під час практики було зібрано інформацію про проведені ветеринарно-санітарні заходи щодо ліквідації та профілактики інфекційних хвороб котів у місті Полтава. Особлива увага приділялася епізоотичній ситуації стосовно інфекційних респіраторних захворювань (інфекційний рінотрахеїт котів,

каліцивірусна інфекція), захворювань, які впливають на лімфоїдні органи (панлейкопенія, інфекційний перитоніт), грибкових (трихофітія, мікроспорія) та вірусних (сказ) захворювань.

Проведено аналіз заходів щодо ліквідації та профілактики інфекційних захворювань серед котів у місті Полтава. Під час переддипломної практики вивчались літературні джерела та аналізувався наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України, що стосується цієї теми.

2.2. Характеристика ветеринарної клініки «Вет Хелп»

Заклад має штат персоналу та веде прийоми хворих тварин по запису, також заклад за потреби надає екстрену ветеринарну допомогу.

Ветеринарна клініка «Вет Хелп» знаходиться в центральній частині міста Полтава, за адресою вул. В'ячеслава Чорновола 2А.

Приміщення клініки розташоване на першому поверсі багатоквартирного будинку. Клініка має головний вхід з вулиці та запасний вихід у двір. На вході присутній дезінфікуючий килимок. Хол клініки є світлим, просторим та затишним. На вході розташована зона очікування для власників з їх улюбленцями, реєстратура та аптека з широким асортиментом ветеринарних препаратів та кормів.

Далі розташована маніпуляційна кімната, яка оснащена всім необхідним для надання потрібної ветеринарної допомоги та діагностики хвороб тварин. В кімнаті знаходяться: оглядовий стіл з безтіньовою лампою, рукомийник, апарат УЗД, апарат ЕКГ, стіл з необхідним розхідним матеріалом (рукавички, шприці, катетери, системи для інфузій, вата, бинти, пластир, антисептичні розчини тощо) та різноманітний інструментарій для діагностичних заходів (ваги, електронні термометри, стетоскопи, отоскопи, ларингоскоп, глюкометр та інше), шафи, холодильник.

Далі розташований хірургічний кабінет. Він обладнаний хірургічним столом, електрокоагулятором, пульсоксиметром, безтіньовою лампою.

концентратором кисню. Для кожної операції підготовлений окремий стерильний комплект розхідних матеріалів та стерильний хірургічний інструмент. Стерилізацію інструментів проводять у сухожаровій шафі.

Ветеринарна клініка надає такі послуги:

- Терапії
- Хірургії різних рівнів складності
- Офтальмології
- Стоматології
- Ортопедії
- Неврології
- Дерматології
- Вакцинації
- Стаціонару
- Лабораторних досліджень
- Послуги грумера

Клініка має добре оснащену лабораторію і надає послуги забору матеріалів для проведення лабораторної діагностики. Наприклад, загальний та біохімічний аналізи крові, аналіз сечі, калу, дерматологічні аналізи. Клініка надає результати аналізів з поясненням та консультацією лікаря.

До технічних приміщень клініки можна віднести роздягальню та ванни кімнату, в якій зберігаються засоби для прибирання та дезінфекції приміщення, поверхонь та інструментів. Додатково для дезінфекції кімнат використовують кварцеві лампи за потреби, коли тварини на прийомі були пацієнти з підозрою на інфекційні хвороби. Повна дезінфекція приміщень проводиться 1 раз на день.

2.3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.3.1. Епізоотичний стан щодо інфекційних хвороб котів у м. Полтава

Епізоотичний стан щодо інфекційних хвороб котів у м. Полтава представлено у таблиці 1. Згідно з епізоотичними дослідженнями, проведеними у період із 2022 року по квітень 2024 року, було виявлено наступні інфекційні захворювання серед котів: панлейкопенія, інфекційний ринотрахеїт, каліцивірусна інфекція, вірусний перитоніт, а також дерматофітози, такі як мікроспорія та трихофітія. Але варто зауважити, що зоонозне захворювання, таке як сказ, у котів не спостерігали.

Таблиця 1

Виявлені інфекційно-хворі тварини з 2022 по 04.2024

ПОКАЗНИКИ		Назва хвороби							Разом	
		Сказ	Панлейкопенія	Інфекційний ринотрахеїт	Каліцивірусна інфекція	Вірусний перитоніт	Мікроспорія	Трихофітія	голів	%
2022 рік	захворіло	0	35	44	25	18	11	15	148	100
	одужало		32	35	18	10	11	15	121	81,8
	загинуло		3	9	7	8	0	0	27	18,2
2023 рік	захворіло	0	48	53	65	36	16	25	243	100
	одужало		42	41	50	30	16	25	204	83,9
	загинуло		6	12	15	6	0	0	39	16,1
На.04.2024р.	захворіло	0	10	25	31	20	9	13	108	100
	одужало		9	20	26	18	9	13	95	87,9
	загинуло		1	5	5	2	0	0	13	12,1

У місті Полтава найчастіше реєструються захворювання котів, які відносять як до неінфекційних, так і до інфекційних, зокрема, респіраторні хвороби. Основними факторами, які сприяють цьому, є недостатнє дотримання санітарних умов утримання та відсутність щеплень проти вірусних хвороб серед домашніх котів, а також велика кількість безпритульних тварин.

Аналізуючи результати лікування тварин у ветеринарній клініці «Вет Хелп» у місті Полтава з 2022 року по квітень 2024 року, можемо стверджувати, що лікування інфекційних захворювань в цій клініці проводилося на належному рівні. Найвищий рівень захворюваності спостерігався у котів з інфекційним ринотрахеїтом та каліцивірусною інфекцією.

Згідно даних таблиці 1 можемо констатувати той факт, що у 2023 році спостерігався пік захворюваності на панлейкопенію та інші інфекційні захворювання, які вказані у таблиці. Водночас, найвищий відсоток тварин, які загинули внаслідок інфекції був у 2022 році (18,2 %), тоді як найнижчий, відповідно, станом на квітень 2024 року (12,1 %).

На рис. 1. зображено динаміку перебігу панлейкопенії у котів упродовж 2022-2024 рр. Найбільша кількість тварин, які загинули від панлейкопенії спостерігалось у 2023 році (12,5 %).

Рис. 1. Захворюваність котів на панлейкопенію.

На рис. 2. зображено динаміку перебігу інфекційного ринотрахеїту у котів упродовж 2022-2024 рр. Найбільша кількість тварин, які загинули від інфекційного ринотрахеїту була у 2023 році (22,6 %).

Рис. 2. Захворюваність котів на інфекційний ринотрахеїт.

На рис. 3. зображено динаміку перебігу каліцивірозу у котів упродовж 2022-2024 рр. Найбільша кількість тварин, які загинули від каліцивірозу була у 2022 році (28 %).

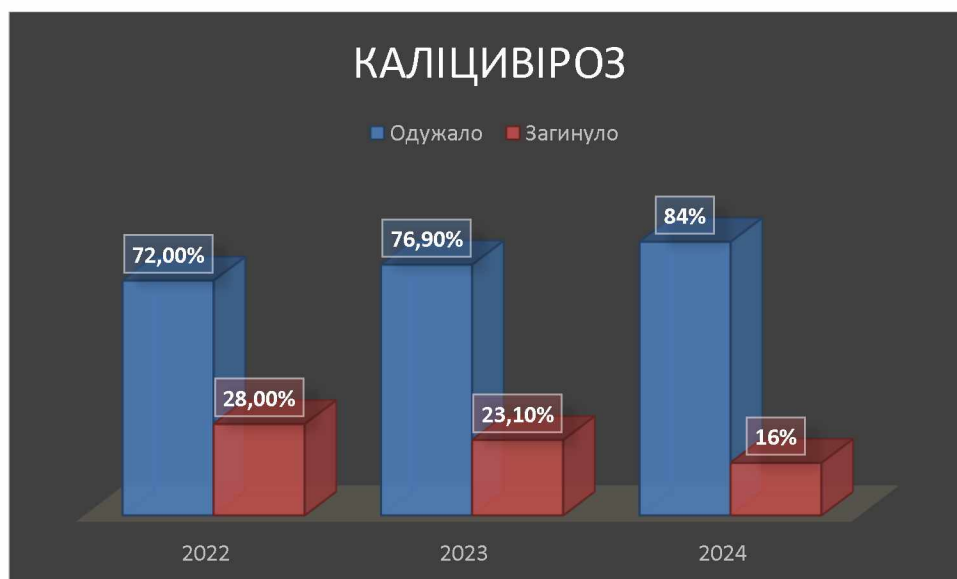

Рис. 3. Захворюваність котів на каліцивіроз.

На рис. 4. зображено динаміку перебігу вірусного перитоніту у котів упродовж 2022-2024 рр. Найбільша кількість тварин, які загинули від вірусного перитоніту була у 2022 році (44 %).

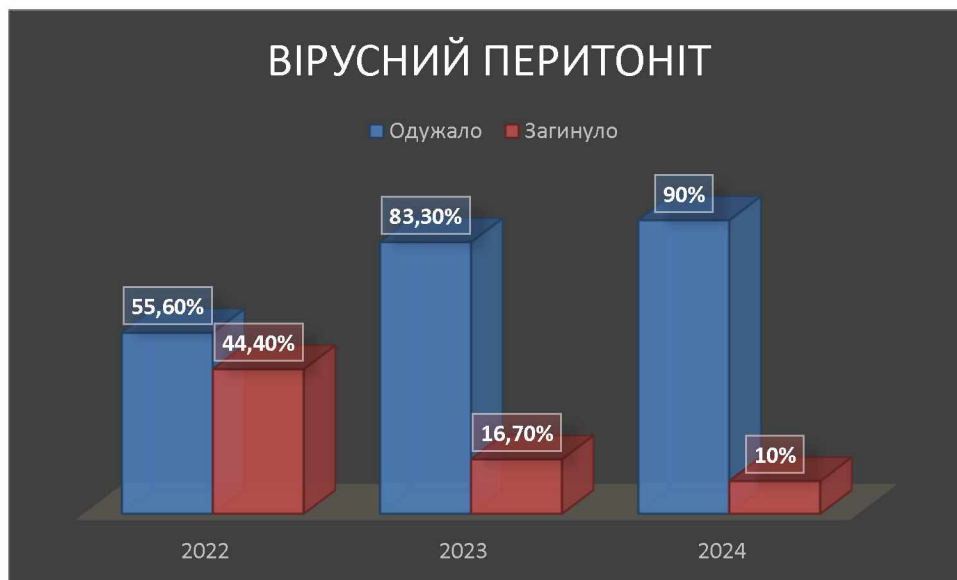

Рис. 4. Захворюваність котів на вірусний перитоніт.

Слід зазначити, що захворюваність котів на дермофітомікози (мікроспорія і трихофітія) трималась за час спостережень на невисокому рівні, а тварини які захворіли були вилікувані.

У період від січня 2023 року до квітня 2024 року до ветеринарної клініки звернулися власники 351 kota з захворюваннями інфекційної природи. З них 96 мали каліцивіроз, 78 – вірусний рінотрахеїт, 58 – панлейкопенію, 56 – вірусний перитоніт, а 63 – дерматомікози. Таким чином 14,8 % (52) з усіх тварин, які потрапили до клініки з вірусними захворюваннями, померли від ускладнень або тяжкого перебігу хвороби.

У ветеринарну клініку найчастіше зверталися власники молодих тварин у віці від 2 місяців до 4 років, а також старших, від 7 до 14 років. Летальність була вищою серед молодих тварин, особливо у тих, що молодші за два роки.

Профілактика інфекційних захворювань у котів включає дотримання санітарних стандартів утримання тварин та збалансоване харчування. Також важливо регулярно проводити дегельмінтизацію та боротьбу з ектопаразитами,

уникати контакту з безпритульними тваринами і захищати їх від стресових ситуацій. Рекомендується запобігати переохолодженню та проводити регулярну дезінфекцію приміщень та предметів догляду. До профілактичного щеплення, за п'ять-сім днів, рекомендується проводити дегельмінтизацію. Для цього можна використовувати препарати, такі як «Дронтал», «Вормікіл», «Гельмістоп», «Енваєр».

2.3.2. Заходи специфічної профілактики

Для запобігання інфекційних хвороб у котів використовують вакцини, які спонукають їх організм продукувати велику кількість антитіл проти хвороботворних збудників інфекцій, щоб знизити ризик захворювання.

Інформація щодо вакцинації котів з 2022 року по квітень 2024 року наведена у таблиці 2.

З метою щеплення використовуються наступні вакцини: «Bioveta biofel» (Чехія) «Біофел РСН» яка містить у складі вірус панлейкопенії (FPV), каліцивірус (FCV) та герпесвірус.

Вакцину вводили підшкірно за лопаткою або у м'язи задньої кінцівки. Тварин вакцинували починаючи з трьох місячного віку. Імунітет за інструкцією виробляється через 14 днів. Тварини які були вакциновані у трьох – дванадцяти місячному віці повторно введення вакцини проводили через рік після першого введення вакцини.

Також для вакцинації котів від сказу застосовували вакцину виробництва Virbac (Франція) "Рабіген моно". Вакцина інактивована. До її складу входить інактивований вірус штам VP12. Імунітет настає через три тижні після ін'єкції.

Вакцинація котів з 2022 р . по 04.2024 р. у ветеринарній клініці «Вет Хелп»

Показники	2022		2023		На 04.2023р		Разом	
	кількість	ефективність %	кількість	ефективність %	кількість	ефективність %	кількість	ефективність %
Біофел РСН	21	94	25	92	19	94	65	93,3
Нобівак Трікет	75	100	93	100	70	100	238	100
Фелоцел-4	32	95	23	96	27	97	82	96
Рабіген МОНО	45	100	32	100	21	100	98	100

Вакцину «Біофел РСН» вводили котам для профілактики панлейкопенії (FPV); каліцивірусної (FCV) та герпесвірусної інфекцій. Вакцину вводили котам починаючи з двох місячного віку.

Живу вакцину «Нобівак трікет» використовували для утворення імунітету у тварин для профілактики інфекційного ринотрахеїту, каліцивірусної інфекції та панлейкопенії. Вакцинацію тварин починають з восьми місячного віку. Після щеплення виробляється імунітет на дванадцять місяців.

У котів, які були вакциновані, стійкий імунітет розвивається протягом 2-4 тижнів після повторної вакцинації і тримається протягом року. Повторну вакцинацію рекомендується проводити через 3-4 тижні після першої. Для підтримки імунітету варто проводити щорічну ревакцинацію.

За даними таблиці 3 показано динаміку зростання вартості вакцин на одну голову.

Таблиця 3

**Вартість однієї дози вакцини 2022-04.2024 базі ветеринарної клініки
«Вет Хелп» (грн)**

ПОКАЗНИКИ	2022	2023	На.04.2024 р.
Біофел РСН	100	120	150
Нобівак трікет	300	320	350
Фелоцел-4	175	200	250
Рабіген МОНО	90	100	110

Згідно проведених досліджень з'ясовано, що найкращий 100 % імунізуючий ефект для профілактики сказу мала вакцина «Рабіген МОНО», а для профілактики інфекційного рінотрахеїту, каліцивірусної інфекції та панлейкопенії жива вакцина «Нобівак трікет».

2.4. Розрахунок економічної ефективності ветеринарних заходів

Розрахунок економічних збитків від загибелі котів за інфекційних хвороб визначали згідно формул, які визначені методичними рекомендаціями.

1. Економічний збиток від загибелі тварини

$$Z_1 = M \times J \times Ц - Вф, \text{ де}$$

M- кількість загиблих тварин, гол.;

Ж- середня жива маса однієї тварини, кг;

Ц- закупівельна ціна одиниці продукції, грн;

Вф- виручка від реалізації продуктів забою, трупної сировини, грн.

$$З_1 = 79 \times 2000 = 158000 \text{ грн}$$

3. Економічний збиток від недоотримання приплоду

$$З_6 = (Кн. \times Рв - НФ) \times Вп, \text{ де}$$

Кн- коефіцієнт народжуваності, прийнятий за плановими показниками;

Рв- можливий контингент маток для розплоду, гол;

Нф- фактична кількість новонароджених кошенят, гол;

Вп- умовна вартість однієї голови приплоду, грн.

$$З_3 = (4 \times 50 - 24) \times 2000 = 352000 \text{ грн}$$

5. Загальний економічний збиток

$$З = З_1 + З_6 \text{ де}$$

З₁- Економічний збиток від загибелі , грн.;

З₃- Економічний збиток від недоотримання приплоду, грн.;

$$З = 158000 + 352000 = 510000 \text{ грн}$$

Загальна сума економічних битків від загибелі 79 тварин та можливого отриманого від них приплоду складає 510000 грн за період спостережень. За умови, що 79 тварин було 29 котів та 50 кішок. Кішка за три роки може народжувати до чотирьох разів та мати від чотирьох і більше кошенят, які у восьми – дев'яти місячному віці здатні народжувати собі подібних. Відповідно власники тварин недоотримали великі кошти у зв'язку з загибеллю тварин.

2.5. Обговорення результатів власних досліджень

Інфекційні захворювання у котів поширені у всіх країнах, де мешкають ці тварини, включаючи Україну та місто Полтава.

У місті відзначаються періодичні випадки захворювань у котів на інфекційні хвороби. Це пояснюється тим, що коти мають можливість гуляти за межами свого проживання, що створює умови для поширення епізоотичних захворювань. Крім того, багато власників тварин не вакцинують своїх котів або роблять це несвоєчасно, що призводить до недостатнього імунітету у тварин. Це сприяє збільшенню кількості випадків захворювань серед котів у місті.

Коти, які проживають у власників та не мають вільного виходу, а також не контактують з іншими котами, особливо під час парування або на виставках, майже не хворіють на інфекційні хвороби. Власники цих тварин зазвичай регулярно щеплюють їх. Серед котів, які найчастіше хворіють, виявлено, що це переважно тварини до трьох років, які мають вільний вихід та контакт з іншими котами.

Аналізуючи моніторинг захворювань котів на інфекційні хвороби у місті Полтава Полтавської області, можна відзначити, що як домашні, так і безпритульні коти страждають від цих захворювань. Найбільше випадків хвороб спостерігається під час гону. У літній період сонячне ультрафіолетове випромінювання негативно впливає на патогени, зменшуючи їх активність.

Нещеплені тварини, а також ті, які є носіями вірусів, становлять основне джерело інфекційних хвороб.

Каліцивірусна інфекція котів, відома як каліцивіроз, є дуже заразною хворобою, що уражує котячих тварин. Цей вірус може спричиняти різні клінічні симптоми, такі як кон'юнктивіт, стоматит, риніт, трахеобронхіт та пневмонія. Хвороба часто призводить до високої смертності серед заражених тварин [?].

Профілактика інфекційних хвороб у котів базується на специфічних і неспецифічних заходах. Ключовою є регулярна вакцинація встановленими вакцинами у визначені терміни. Крім того, важливо постійно підвищувати

рівень знань щодо епізоотичного контролю інфекційних хвороб серед котів серед заводчиків та власників тварин.

В Україні для специфічної профілактики інфекційних хвороб котів використовують як живі, так і інактивовані вакцини. Однак, незважаючи на це, час від часу випадають ізольовані випадки цих хвороб серед тварин, іноді вони проявляються у вигляді рецидивуючих або гострих спалахів.

Аналіз вакцин, які використовуються у ветеринарній клініці "Вет Хелп" для щеплення тварин, вказує на їх різну імуногенну активність. Також важливо враховувати, що ефективність вакцинації залежить від індивідуальної резистентності тварин та їх імунної відповіді на введення чужорідного білка, який міститься у вакцині.

У зв'язку з тим, що інфекційні хвороби котів можуть становити загрозу для інших тварин і людей, всі маніпуляції з тваринами виконувалися з дотриманням правил біозахисту та гігієни, використовуючи одноразові рукавички. Предмети, що контактували з інфекційно-хворими тваринами, такі як столи, переноски, бокси, а також посуд та туалети, регулярно підлягали санації та дезінфекції. У випадку, якщо інфекційно-хвора тварина була на лікуванні у денному стаціонарі, власникам рекомендували тримати її у відокремленому приміщенні, щоб уникнути потрапляння інших тварин.

РОЗДІЛ 3. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Фахівці з охорони праці відповідають за контроль соціально-економічної системи, правових, технічних, лікувальних та профілактичних аспектів. Їхнє завдання – це контролювати технологічні процеси праці для збереження здоров'я та функцій працівників і поліпшення їхнього життя [20,21].

На державному рівні існують різні закони та законодавчі акти, які встановлюють правила та регулюють професійну діяльність робітників.

Основні правові документи, які гарантують та контролюють захист робітників під час їх професійної діяльності на виробництві, включають «Конституцію України», «Закон України «Про охорону праці»» та «Кодекс законів про працю». Ці законодавчі акти поширюються на різноманітні підприємства, установи, птахофабрики, агрохолдинги і клініки ветеринарної медицини незалежно від форми власності [62,63].

Аналіз стану з охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях, проводили у Ветеринарній клініці «Вет Хелп», міста Полтава Полтавської області. Відповідно до діючого «Положення про службу охорони праці», у даній клініці є служба з охорони праці. Її функції виконує особисто керівник.

Керівнику ветеринарної клініки «Вет Хелп» покладено відповідальність за виконання підлеглими лікарями ветеринарної медицини посадових інструкцій, організацію трудового розпорядку працівників та оформлення інформаційних листів, в яких відображено шляхи евакуації працівників клініки та пацієнтів у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

У ветеринарній клініці «Вет Хелп» для запобігання нещасних випадків та порушень правил безпеки регулярно проводяться лекції з правил безпечної роботи для фахівців, а також здійснюються всі необхідні види інструктажів.

Система управління охороною праці (СУОП) - це комплексний підхід до керування підприємствами, який ґрунтується на використанні нормативної документації. Вона спрямована на організацію систематичної та

цілеспрямованої діяльності з метою створення здорових, безпечних та продуктивних умов праці [62,63, 66].

Керівник ветеринарної клініки «Вет Хелп» відповідає за управління та забезпечення системи управління охороною праці. Це включає розробку та впровадження відповідних законодавчих актів з охорони праці, встановлення нормативів та використання сучасних технологічних рішень.

Під його керівництвом проводяться організаційні заходи, планування та аналіз ризиків, пов'язаних з різноманітними видами робіт на підприємстві, а також контроль проведення інструктажів з правил безпеки та керування системою охорони праці в умовах надзвичайних ситуацій.

У ветеринарній клініці «Вет Хелп» проводиться прогнозування можливих ризиків та аналіз можливих випадків травматизму і професійних захворювань. Керівництво клініки розглядає пропозиції працівників щодо поліпшення роботи закладу, а також оцінює умови їх праці відповідно до вимог нормативно-правової бази, враховуючи результати паспортизації та атестації працівників.

Облік та аналіз проведених заходів з охорони праці

Для ефективного розвитку системи управління охороною праці та виконання її функцій необхідно чітко визначити межі відповідальності для всіх працівників клініки «Вет Хелп». У разі потреби керівник та працівники клініки можуть пройти спеціалізований курс навчання та пройти атестацію у ліцензованому центрі з охорони праці.

Кожні півроку формується перелік співробітників клініки, які мають пройти навчання на курсах з охорони праці. Цей перелік підтверджується наказом керівника клініки [66].

Частота проведення навчання, атестації та інструктажів варіюється в залежності від посади та обов'язків працівника в клініці. Ці процедури визначаються чинними правилами з охорони праці та безпеки життєдіяльності на підприємстві. Після завершення цих заходів складається відповідний протокол.

Керівник ветеринарної клініки «Вет Хелп» здійснює проведення інструктажів з питань системи управління охороною праці, включаючи вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

Після кожного інструктажу відбувається відповідний запис у «Журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці».

Особливості роботи клініки «Вет Хелп» у надзвичайних ситуаціях

Погодні умови, такі як великий град, хуртовини, шквальні дощі, вітри та снігові замети, можуть становити загрозу для ветеринарної клініки «Вет Хелп». Крім того, одним із потенційно небезпечних ризиків є стан електромережі та опалювальної системи.

Для запобігання руйнування приміщень необхідно перевірити водозбірні системи, здійснити огляд ізоляції електромережі, перевірити наявність заземлення та стан даху з метою запобігання пошкодження покрівлі та можливих коротких замикань в електромережі, що може призвести до виникнення пожежі.

План санітарно – гігієнічних, організаційних, економічних, інженерно-технічних заходів:

Санітарно – гігієнічні заходи

1. Проведення регулярних дезінфекцій робочих приміщень, операційних столів, обладнання та кліток для тварин вчасно та за планом.
2. Забезпечення працівників клініки «Вет Хелп» зручною душовою кімнатою.
3. Дотримання виробничого сортування та відповідної утилізації відходів відповідно до встановлених правил.

Організаційні та інженерно-технічні заходи

1. Проводити інструктажі відповідного спрямування для персоналу клініки та перевіряти їх на наявність необхідних знань.
2. Сформувавати план дій працівників клініки у разі появи надзвичайних ситуацій.

Економічні заходи

1. Періодично перевіряти стан приміщень для тварин, обладнання, даху, електропроводки та опалювального обладнання. Також необхідно поновити систему каналізації.

2. Забезпечити достатню кількість індивідуальних засобів захисту для працівників клініки.

Лікувально – профілактичні заходи

1. Регулярно перевіряти вміст аптечок і видаляти препарати, які мають закінчений термін придатності, а також забезпечувати їх оновлення.

2. Організувати час для проходження щорічного медичного обстеження.

Сценарій надзвичайної ситуації

Ветеринарна клініка «Вет Хелп» обладнана пожежною сигналізацією, пультом пожежної безпеки для виклику ДСНС, вогнегасниками, ємностями з піском та планом евакуації для персоналу та тваринних пацієнтів.

У разі виникнення пожежі, спочатку спрацьовує пожежна сигналізація, а потім на пульт пожежної безпеки надходить сигнал для виклику ДСНС.

Керівник та працівники клініки, що присутні на зміні, повинні:

➤ У випадку невідпрацювання протипожежної сигналізації необхідно звернутися за допомогою до пожежно-рятувальної служби;

➤ Переключити живлення та вимкнути систему вентиляції в клініці;

➤ При потребі зателефонувати до екстреної медичної допомоги;

➤ Організувати виведення відвідувачів та тварин з приміщення ветеринарної клініки;

➤ За можливості, розпочати заходи з ліквідації пожежі;

➤ Забезпечити вільний доступ пожежно-рятувальній службі до місця пожежі;

➤ Надати керівнику пожежно-рятувальної служби консультацію щодо особливостей будівельних та технологічних характеристик клініки, де сталася пожежа;

➤ Після ліквідації пожежі спільно з представниками ДСНС складаються відповідні протоколи та акти щодо виниклої події.

ВИСНОВКИ

1. Після аналізу стану охорони праці та безпеки життєдіяльності у ветеринарній клініці «Вет Хелп» можна зазначити, що система охорони праці у клініці функціонує на високому рівні.

2. Всі працівники в клініці мають належну уніформу. Для очищення поверхонь, підлоги та рук працівників є достатня кількість необхідних дезінфікуючих засобів. Також працівники мають наявність необхідних засобів особистого захисту та гігієни для виконання своїх обов'язків. Обладнання лабораторії регулярно проходить технічні перевірки та калібрування, маючи необхідні сертифікати. Не було зафіксовано випадків травмування серед працівників клініки.

3. Працівники клініки проходять щорічні профілактичні медичні обстеження відповідно до запланованого графіку. У випадку захворювання працівники не допускаються до роботи.

4. Ветеринарна клініка «Вет Хелп» має план евакуації та перевірені вогнегасники та ємності з піском для надзвичайних ситуацій.

РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Збереження природи та охорона навколишнього середовища є важливим завданням для людства. Люди повинні розумно використовувати природні ресурси і зменшувати їхнє використання. Негативний вплив людей на довкілля повинен бути зменшений або ліквідований [22].

Екологія досліджує взаємозв'язки в складних біологічних системах та між різними видами організмів, які існують у природному середовищі. Вона вивчає взаємодію між тваринами, рослинами та навколишнім середовищем, охоплюючи їхні взаємини та ніші. Ернст Геккель вперше використав термін "екологія" і описав ці взаємозв'язки в своїй книзі "Загальна морфологія організмів" [22,43].

Екологічна експертиза вивчає систему оцінки можливих технологічних, екологічних, соціальних та демографічних ризиків під час проектування. Вона аналізує функціонування підприємств різних форм власності та відповідальність за прийняті рішення, спрямовані на запобігання негативному впливу на навколишнє середовище. Експертиза спрямована на захист та профілактику можливих наслідків антропогенної діяльності та уникнення подальшого забруднення. Вона включає аналіз технологій, матеріалів та методів будівництва та експлуатації різноманітних об'єктів господарювання для зменшення негативного впливу на довкілля [22, 65]

Екологічна експертиза проводить моніторинг природних територій та здоров'я людей, аналізуючи ризики втрат або порушень екологічної безпеки внаслідок діяльності людини. Вона також перевіряє виконання правил екологічної безпеки на об'єктах під контролем. Під час екологічної експертизи розробляються та аналізуються пропозиції щодо збереження природних ресурсів та довкілля.

Для кожного об'єкта, пов'язаного з ветеринарною медициною, важливо передбачати та оцінювати ризики впливу антропогенних факторів на навколишнє середовище та його забруднення. Для поліпшення екологічного

стану та зменшення впливу антропогенних чинників існують гігієнічні стандарти щодо очисних споруд, а також судова відповідальність та система штрафів за порушення правил екологічної безпеки. Використання природних ресурсів регулюється ліцензійними умовами. Державні органи та громадські організації здійснюють контроль за екологічною безпекою підприємств. За вчинення екологічних злочинів передбачена юридична відповідальність і система покарань для порушників. Якщо переробні заводи та інші підприємства порушують правила та відсутні очисні споруди, державні інспектори можуть припинити їх діяльність до усунення порушень [21,22,43,65].

Закон України щодо “Охорони атмосферного повітря” (Київ 1999 р); Земельний Кодекс України (прийнятий 19.12.1992 р.), Водний Кодекс України, затверджений 06.07.1995 року регламентують охорону навколишнього природного середовища України.

Екологічній експертизі підлягають підконтрольні об'єкти за наступними завданнями:

1) Оцінка ризиків екологічних умов та безпеки, яка включає як плановані, так і вже виконані заходи.

2) Комплексна оцінка екологічних експертиз на територіях наукових установ.

3) Необхідно проводити екологічну експертизу для об'єктів, які підпадають під нормативи екологічного законодавства та санітарних правил і норм, щоб визначити відповідність їх екологічним вимогам.

4) Необхідно забезпечувати неупереджену оцінку впливу об'єктів екологічної експертизи на природний ареал, стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей.

5) Необхідно аналізувати всі аспекти та результативність заходів, що передбачаються для забезпечення повного захисту навколишнього середовища та здоров'я людей.

6) Сформулювати ефективні та всебічно обґрунтовані висновки та пропозиції по відношенню до напрямків екологічної експертизи [21,22,43,65].

Екологічна експертиза здійснювалася у ветеринарній клініці «Вет Хелп», міста Полтава Полтавської області.

Основними завданнями ветеринарної клініки «Вет Хелп» є профілактика, діагностика та лікування незаразних та інфекційних хвороб тварин, забезпечення населення інформацією, щодо ветеринарних питань. Лікарі ветеринарної медицини проводять огляд тварин, їхнє лікування, щеплення та дослідження тварин. Обслуговуються тварини які утримуються у приватному секторі, роблячи виїзди по місту.

Клінічні приміщення, медичне обладнання та інше обладнання, використовуване для роботи з тваринами, регулярно піддаються дезінфекції з використанням засобів, таких як «Парвостоп» і «Дезірекс Форте», згідно з встановленими графіками.

Відходи, що виникають від ветеринарної діяльності клініки, систематично сортуються та вивозяться на утилізацію вчасно. В середині приміщень також проводиться регулярне санітарне прибирання, включаючи механічне видалення сміття, підмітання та вологе прибирання. Для боротьби з патогенами, які можуть перебувати у повітрі та в труднодоступних місцях для вологого прибирання, використовується бактерицидна лампа. Приміщення також піддаються кварцуванню двічі на день. У випадку, якщо в клініці була прийнята інфекційно хвора тварина, додатково проводиться дезінфекція та кварцування.

У виробничих приміщеннях забезпечено відповідність зоогігієнічним стандартам щодо якості повітряного середовища. Температурний та вологісний режим, склад газів та рівень бактеріального забруднення перебувають у нормативних межах. Хоча під час прийому тварин можуть виникати специфічні запахи, їх видаляють за допомогою спеціальної вентиляційної системи та автономного опалення, що знаходиться у клініці.

Дотримуючись санітарних норм для роботи у клініках ветеринарної медицини можливо попередити можливі ризики зараження людей патогенами від інфікованих тварин, зокрема зоонозами.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі наведено дані щодо поширення інфекційних хвороб у котів на території міста Полтава. Випробувана схема вакцинопрофілактики у котів, які надходили на прийом до клініки.

1. Проведеними дослідженнями у період із 2022 року по квітень 2024 року встановлено, що у котів міста Полтава реєструються наступні інфекційні захворювання: панлейкопенія, інфекційний ринотрахеїт, каліцивірусна інфекція, вірусний перитоніт, а також дерматофітози, такі як мікроспорія та трихофітія. У тварин, що надходили на прийом до ветеринарної клініки «Вет Хелп» найвищий рівень захворюваності спостерігається на інфекційний ринотрахеїт та каліцивіроз.

2. За вірусного перитоніту котів є найвищий відсоток загибелі, що становить 44 %.

3. Лікування тварин за дерматофітів (мікроспорія та трихофітія) призводить до 100 % одужання.

4. З'ясовано, що найкращий 100 % імунізуючий ефект для профілактики сказу має вакцина «Рабіген МОНО», а для профілактики інфекційного ринотрахеїту, каліцивірусної інфекції та панлейкопенії жива вакцина «Нобівак трікет».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук М.У. Оздоровлення господарств від хламідіозу. Ветеринарна медицина України. 2010. №7. С17.
2. Борисевич В.Б., Борисевич Б.В. Хвороби кішок. К., Акваріум. 1997. 143 с.
3. Брагіна О.Є., Орлова О.Є., Дмитрієв Г.А. Деякі особливості життєвого циклу хламідій. Атипові форми існування (огляд літератури).ЗППП. 1998. №1. С.3-9.
4. Бусол В., Горжеєв В., Постой В та ін. Епізоотологічний моніторинг: Сказ. Ветеринарна медицина України. 2002. № 4. С. 8–11
5. Вербицький П. І., Достоевський П. П. Довідник лікаря ветеринарної медицини. К. : Урожай, 2004. 1280 с.
6. Вержехівська О.М. Боротьба зі сказом. Здоров'я тварин і ліки. 2008. № 8. С. 3–6
7. Галатюк О. Є., Радзиховений М. А. Організація профілактичних та оздоровчих заходів при інфекційних хворобах тварин [Методичний посібник]. – Житомир : Рута, 2013. – 456 с.
8. Галатюк О.Є., Передера О.О., Лавріненко І.В., Жерносик І.А., Інфекційні хвороби котів. Навчальний посібник. 2016. 137с.
9. Галюк В.П. Стан профілактики та боротьби зі сказом тварин у Київській області . Ветеринарна медицина України. 2009. № 9. С. 16–18.
10. Гаскелл Р. М., Беннет М. Довідник з інфекційних хвороб собак і котів. Пер. с англ. – М. : Акваріум ЛТД, 1999. 452 с.
11. Гаскелл Р.М., Беннет М. Довідник з інфекційних хвороб собак і котів. М. «Акваріум» 2004.
12. Глотова Т.И. Дерматомікози собак и котів в умовах міста. Ветеринарія. – 1998. - №1. – С. 59-61.
13. Головіна Н. П., Колодієв Ч. Б. Роль збудників дерматофітозов при дерматитах собак і котів. Ветеринарія.-1999

14. Головіна Н.П., Красота Л.А., Галушко Л.Х. та інш. Живі грибні вакцини нове направлення мікології. Ветеринарна патологія. 2003. № 1. С. 9192.
15. Горбачева П., Макаров В.В. Рекомбінантна антирабічна вакцина для оральної імунізації лисиць. Ветеринарна патологія. №3 (33). 2010. С. 16–18.
16. Гришок Л., Недосєков В., Падалка О. Стан профілактики та контролю сказу в Україні й завдання на перспективу. Ветеринарна медицина України. 2005. №11. С. 7–10.
17. Гришок Л.П., Недосєков В.В., Полупан І.М. Проблеми специфічної профілактики сказу домашніх тварин в Україні. Ветеринарна медицина України. 2009. № 7. С. 11–13.
18. До всесвітнього дня боротьби зі сказом. Вет. медицина України. 2009. №11. С. 15–16.
19. Дрожже Ж.М. Філогенетичний аналіз ізолятів вірусу сказу від домашніх м'ясоїдних на території України. Ветеринарна медицина: Міжвідом. тематич. наук. зб. Вип. 92. Х. 2009. С. 166–169.
20. Зеркалов Д.В. Безпека праці: монографія. Київ: Основа, 2012. 637 с.
21. Зеркалов Д. В., Полукаров Ю. О. Безпека праці в медичних закладах : довідковий посібник. Нац. техн. ун-т України "КПІ", Ін-т енергозбереження та енергоменеджменту. Київ : Основа, 2011. 696 с.
22. Екологія: підручн. / Бобильов Ю. П. та ін. Харків: Фоліо, 2014. 672 с.
23. Елізбарашвілі Є.І. Вірусний рінотрахеїт котів . Ветеринарна практика. 2001. №14. С. 13 – 17.
24. Елізбарашвілі Є.І. Елізбарашвілі М.М. Рахманіна М.М, Уласов В.І. Рінотрахеїт котів. Ветеринарія. 1995. №8. С. 50-52.
25. Елізбарашвілі Є.І., Уласов В.І. Епізоотологічні аспекти інфекційного рінотрахеїту котів Ветеринарна патологія. 2006. №3. С. 18 – 22.
26. Епізоотична ситуація в Європі по особливо небезпечним хворобам. Сучасна ветеринарна медицина. № 3 (24). 2010. С. 3–4.

27. Зезекало В. К., Передера С. Б., Щербакова Н. С. Оновлення таксономічної класифікації мікроорганізмів порядку Chlamydiales. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2019. № 1. С. 207–215. DOI : 10.31210/visnyk2019.01.24.
28. Інструкція про заходи щодо боротьби зі сказом тварин, Головне управління ветеринарної медицини з держветінспекцією Мінсільгосппроду, Наказ, Інструкція, от 15.03.1994, № 5.
29. Ісхаков Г. М., Купріянова А. В., Равілов Р. Х. Специфічний імуноглобулін проти хламідіозу собак і котів Актуальні питання ветеринарної медицини: Мат. Сіб. междунар. наук.-практ. конференції (Новосибірск, 12-13 лют. 2004 г.) : В 2 ч. Ч. 1 / Новосиб. держ. агр. ун-т. - Новосибірск, 2004. - С. 64-66.
30. Йін С. Повний довідник з ветеринарної медицини дрібних свійських тварин. М. : Акваріум-Прінт, 2008. – 1024 с.
31. Кайзер С. Е. Довідник лікарських препаратів дрібних тварин. Пер. с нім. В. В. Домановської. М.:Акваріум-Прінт, 2005. 416с
32. Караваєв Ю.Д., Маркін Ю.Н. Хламідіози тварин - заходи боротьби і специфічної профілактики. Ветеринарія. 2003. №6. С. 3-6.
33. Каришева А. В. Спеціальна епізоотологія. Підручник. К. : Вища освіта, 2002. 703с.
34. Кінологія: посібник/ за заг. ред. д.п.н., професора В.В. Вербицького. Київ: «НЕНЦ», 2017. 383 с.
35. Конє М.С., Корчан Л.М., Омельченко Г.О., Корчан Г.О. Поширення дерматофітозів собак і котів у м. Полтава Проблеми зоінженерії та ветеринарної медицини: зб. наук. праць Харківської ДЗВА. 2014. Вип. 28, Ч. 2. «Ветеринарні науки». – С. 620–623.
36. Коротоножкіна О . Хламідіоз котів. Джерело доступу: rolandus.org › library › veterinary › hlamidioz
37. Крилов, А.Н., Рахманіна М.М., Уласов В.И. Визначення рівня антитіл до каліцивірозної інфекції в РНГА . Зб. наук. тр. ВГНКИ. М. 1999. Т.61.. С. 44-

47.

38. Ксьонз І. М. Історія вивчення хламідіозу та таксономічне положення збудника. Ветеринарна біотехнологія. 2011. №18. С.140-148.

39. Ксьонз І. М. Хламідіози тварин : [монографія] Полтава : Оріяна. 2012. 318 с.

40. Ксьонз І. М., Цівенко Т.М., Касала Р.О., Лисак О.М. Хламідіози котів і собак – Київ: Видавничий дім «Вініченко», 2017 – 108 с.

41. Ксьонз І.М. Епідеміологічне значення хламідійних інфекцій тварин і птахів. Ветеринарна біотехнологія: бюлетень. 2009.№15 С. 199-208.

42. Ксьонз І.М., Юхно В.М. Діагностика та заходи профілактики та боротьби з хламідіозами сільськогосподарських тварин. Посібник. Полтава. ПДАА. 2009. 128с.

43. Лакуша Н.М. Світ екобезпеки людини: глобалізаційні виклики [монографія]. Київ: Логос, 2016. 264 с.

44. Любецький В.Й., Провалова О.П. Поширеність хламідій та мікоплазм при хворобах репродуктивної системи у дрібних тварин. ЛНУВМБТ ім.. С.З. Гжицького Т.13. №4 (50)., Ч.1. 2011. С.253-256

45. Мартинюк О.Г. Особливості застосування імуноотропних препаратів за лікування собак і котів/Науково-технічний бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК. Т.3.№2, 2015

46. Масліков С.М., Алякіна М.А. Хламідіоз очей у безпритульних котів м. Дніпропетровськ. ЛНУВМБТ ім.. С.З. Гжицького, Т.15№3 (57),ч.1. 2013. С. 187-192.

47. Матринюк О. Г. Визначення ефективність лікування дерматомікозів у котів. Науковий вісник НАУ. 2005. №91. С. 184–187

48. Методи лабораторних досліджень сказу. ВОЗ Женева, 1975. С. 85–94, 311–319.

49. Недосеков В.В. Порівняльна оцінка методів лабораторної діагностики сказу. Ветеринарна патологія. № 1. 2002. С. 41–47.

50. Недосеков В.В., Мартинюк О.Х., Ксоньз І.М. Вивчення біологічних властивостей збудника хламідіозу собак та кішок. 2008.

51. Недосеков В.В., Гришок Л.П., Полупан І.М. та ін. Оздоровлення території України від сказу – невідкладні завдання науки і практики. Ветеринарна медицина України. 2009. №1. С. 12–13.

52. Недосеков В.В., Гришок Л.П., Полупан І.М., Іванов М.Ю. Оздоровлення території України від сказу – невідкладне завдання науки і практики. Ветеринарна медицина України. №2. 2009. С. 12–13.

53. Недосеков В.В., Полупан І.М., Гришок Л.П., Іванов М.Ю. Антирабічні вакцини в ветеринарній медицині. Ветеринарна біотехнологія. 2007. №11. С. 141–150.

54. Нестеров, І.В., Сепіашвілі Р.І. Імунотропні препарати і сучасна імунотерапія у клінічної імунології та медицині. Алергологія і імунологія. 2000. Т.1. С. 18–28.

55. Ничик С. Проблемні аспекти превентивної стратегії щодо виникнення антропургічних вогнищ сказу. Ветеринарна медицина України. 2005. № 10. С. 40–42.

56. Ничик С.А. Сучасні аспекти профілактики сказу в Україні. Ветеринарна медицина: Міжвідом. темат. наук. зб. Вип.85. Х., 2008. С. 327–329.

57. Ничик С.А., Бабкін М.В., Прохорятова О.В. та ін. Вивчення особливостей епізоотичного процесу та епізоотичної ситуації щодо сказу в Україні. Ветеринарна медицина: Міжвідом. темат. наук. зб. Вип.86. Х., 2006. С.254–258.

58. Ничик С.А., Бабкін М.В., Прохорятова О.В. та ін. Вивчення особливостей епізоотичного процесу та епізоотичної ситуації щодо сказу в Україні. Ветеринарна медицина: Міжвідом. темат. наук. зб. Вип.86. Х. 2006. С.254–258.

59. Ожерелков, С.В., Сосновска О.Ю., Кожевнікова Т.Н. Основні механізми противірусної дії фоспреніла – препарату природнього

походження. VII Міжн. конф. з пробл. ветеринарного обслуговування дрібних домашніх тварин. Київ, 2002. С. 20-23.

60. Перепечаев, К. А., Кузнецов Д. П., Уласов В. И. Герпесвірусна інфекція котів: клінічні форми и патогенез захворювання, шляхи передачі інфекції, лабораторна діагностика. Журнал «Біо – ветеринарна клініка».- 2005.- №7.-С. 15-18.

61. Перепечаев, К. А., Кузнецов Д. П., Уласов В. И. Герпесвірусна інфекція котів: клінічні форми и патогенез захворювання, шляхи передачі інфекції, лабораторна діагностика . Біо-ветеринарна клініка. 2005. №8. С. 6-10.

62. Про затвердження положень про державні лікарні ветеринарної медицини : Наказ від 13 березня 2017р. №127 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0469-17>

63. Про затвердження Правил охорони праці в лабораторіях ветеринарної медицини: Наказ від 20 квітня 1999р. № 67 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0695-99>

64. Про затвердження типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою: НПАОП 0.00-4.12-05 від 26 січня 2005р. № 15 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>

65. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>

66. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992р. № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

67. Промислові види ссавців: загальна характеристика. Освіта.UA: веб-сайт. URL: <http://ru.osvita.ua/>

68. Рахманіна М.М., Елізбарашвілі Є.І., Уласов ВІ. Виділення та ідентифікація збудників каліцивірозу та інфекційного рінотрахеїту котів. Зб. наук. тр. ВГНКИ. 1995. Т. 57. С. 12-20.

69. Рахманіна, М. М. Уласов В. І. Особливості клінічного прояву каліцивірусної інфекції у котів, викликані різними штамми вірусу. М. Ветеринарна патологія. 2006. №3. С. 22-26.
70. Рахманіна, М.М., Уласов В.І. Клініко-епізоотологічні особливості каліцивірозу котів . Ветеринарна практика. 2001. №3-4. С. 9–17.
71. Рахманіна, М.М., Уласов В.І. Протиепізоотичні заходи в пітомніках котів, небезпечних по каліцивірозу. Ветеринарна практика. 2001. №2. С. 12–14.
72. Ремсі Я., Теннант Б.. Інфекційні хвороби собак та котів. Практичне керівництво. М. : Акваріум-Прінт, 2005. – 290 с.
73. Романенко О.А., Дрожже Ж.М. Сучасні вимоги щодо лабораторної діагностики сказу тварин. Ветеринарна медицина: Міжвідом. тематич. наук. зб. Вип. 91. X. 2008. С. 391–395.
74. Романішина Ю.Р., Скрипник В.Х., Скрипник А.В. Деякі аспекти хламідіозів непродуктивних тварин та птахів. Вісник Білоцерківського державного аграрного університету. 2012. 10 (99), 5-8.
75. Санін О. Ліпін О., Зінченко Є. Ветеринарний довідник традиційних та нетрадиційних методів лікування котів. 2-е вид., випр. та доп. М. : Центрполіграф, 2007. 649 с.
76. Старченков, С.В. Заразні хвороби собак та котів. СПб: Сотіс, 2001. С. 180-181.
77. Ушкалов В.О., Бабкін М.В., Романенко О.А. та ін. Результати випробувань ефективності інактивованих рідких вакцин проти сказу вітчизняного виробництва. Вет. медицина України. № 5. 2010. С. 36–37.
78. Хаїтов Р. М., Пінегін Б. В. сучасні імуномодулітори: основні принципи їх застосування. Імунологія. 2000. № 5. С. 4–7.
79. Хамадеєв Р.Х., Хусаїнов Ф.М., Євстіфеев В.В. Основні фактори епізоотичного процесу і розробка заходів специфічної профілактики хламідіозу. Сільськогосподарська біологія. Серія Біологія тварин. 2004. №6 С. 70-77.

80. Шкіряні хвороби котів. С. Паттерсон. М. : Акваріум-Прінт, 2002. 164с.
81. Яценко І.В., Мітрофанов О.В., Бондаревський М.М. та ін. Ветеринарне законодавство України. Збірник нормативно-правових актів. Книга перша «Особлива частина». Харків: ХДЗВА, 2012. 326с.
82. Addie D., Radford A., Yam P. Cessation of feline calicivirus shedding coincident with resolution of chronic gingivostomatitis in a cat. *Journal of Small Animal Practice* . 2003. Vol.44. P.172-176.
83. August J.R. Feline upper respiratory disease. Texas A&M University USA. 1999. 191 p.103–108.
84. Battilani M., Vaccori F., Carelle M. Virulent feline calicivirus disease in a shelter in Italy: a case description. *J. Res. Vet. Sci.* 2013. P. 1-8.
85. Bridger J.C., Dastjerdi A.M. Bovine calici-like viruses (SRSVs) as a cause of diarrhea in cattle. . Abstracts of ESVV Symp. on caliciviruses. 1996. 15-17-th Sept. UK.- p.17.
86. Carlos A. Driscoll, Juliet Clutton-Brock, Andrew C. Kitchener and Stephen J. O'Brien. The Evolution of House Cats. *Scientific American*. URL: <https://web.archive.org/web/20100208115328/http://www.scientificamerican.com/article.cfm?id=the-taming-of-the-cat> (Архів оригіналу за 2010.02.08)
87. Coyne M.J., Burr J.H.H., Yule T.D. et al. Duration of immunity in cats after vaccination or naturally acquired infection. *Vet.Rec.* 2001. 149 18 – P. 545 – 548.
88. Crandell R. A., Rehkemper J. A. et al. Experimental feline viral rhinotracheitis. *J. Am. Vet. Med. Assoc.*- 1961. Vol. 138. - P. 191-196.
89. Daniels M. J. , Golder M. C. et al. Feline viruses in wildcats from Scotland . *J. Wildl. Dis.* 1999. Vol. 35.- P. 121-124.
90. Expert Consultation on Rabies. Technical Report Series 931 // WHO. 2005. – 121 p.
91. Grail A., Harbour D. Restriction en-donuclease analysis of DNA from isolates,of feline herpesvirus type 1. *Jpn. J. Vet. Sci.*-1990. Vol. 52. - P. 1007-1013.
92. Perry Martin Ultimate Animals 2015

93. Top Ten Countries With Most Pet Cat Population. URL: <https://www.mapsofworld.com/world-top-ten/countries-with-most-pet-cat-population.html>
94. <http://www.gribok.ru>.
95. <http://doctorfungus.org/1/12sdf>
96. <http://en.wikipedia.org/wiki>
97. <http://stoman.ru>
98. <https://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/2017/10/%d0%a1%d0%bf%d0%b5%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0-%d0%b5%d0%bf%d1%96%d0%b7%d0%be%d0%be%d1%82%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3%d1%96%d1%8f.pdf>
99. <https://www.zoetisus.com/Conditions/Pages/Dermatology/dermatophytosis.aspx>
100. https://www.zoetisus.com/conditions/pages/dermatology/fungal-culture_iframe.aspx
101. Ksyonz I. M., Zezekalo V. K., Peredera S. B., Shcherbakova N. C., Peredera Zh. O., Kone M. S., Rak T. M., Kravchenko S. O., Kanivets N. S. Chlamydial infection monitoring within wild mammals in Ukraine. *World of Medicine and Biology*. 2019. № 1 (67). P. 227–232. DOI : 10.26724/2079-8334-2019-1-67-227.
102. Particularity of Rabies epidemiological process in Ukraine / M.V. Babkin, M.A. Golovko, O.M. Verzhynovsky et al. *Ветеринарна медицина України*. 2013. № 8. С. 7–10.
103. Sykes J.E. Feline Chlamydophilosis. *Clinical Techniques in Small Animal Practice*. 2005. №20, 129–134.
104. Wandeler A.I. Rabies Vaccinology and Immunology . First International Conference on Rabies in Europe. 2005. P. 181–185. 90
105. www.medlinks.ru/article.php?sid=16464.
106. www.mold-help.org/1/23sdf

107. www.nbu.gov.ua/portall/all/herald/2003-3

108. www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&list_uids=969572&dopt=Abstract.

ДОДАТКИ